

ดอกไม้โบราณคดีไทย ๕

โดย ชักกลอน ๕๗ 27

โอ ส่าดอบ

ยี่สุ่นกุหลาบมะลิซ้อน ซ่อนชูชุกถิ่นถวิลหา
ลำควนกวนใจให้โคลคลา สายหยุดหยุดช้าแล้วเย็นชม

วรรณคดี : ขุนช้างขุนแผน

พระราชนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย

ดอกลำดวน Melodorum fluticosum White cheese wood.landman.devil tree

ชื่อท้องถิ่น คือหอมนวล ลำดวนนี้ เป็นไม้ที่ ศรีสะเกษ เป็นสัญลักษณ์

ใช้เป็นไม้ ประจำ ม.ราชภัฏ สมเด็จพระ ท่านทรงทัศน์ แลประจักษ์
เป็นไม้หอม ควรนอน หอมยิ่งนัก มาลีหลัก น่ายกย่อง ของสอว

ดอกลำดวน สีเหลืองนวล หอมหวานนัก ทรงน่ารัก มิ่งมาลี ควรมีหนอ
ด้วยเป็นไม้มงคล ชนชอบพอ ปลุกลำดวน ไว้เสริมต่อ ก่อรักเรา

เป็นมาลี มีคุณค่า เข้ายาไทย เป็นดอกไม้ ในพิภค เกสรทั้งเก้า
บำรุงกำลัง บำรุงโลหิต พิษบรรเทา แก้กะหาย ไร่ร่มเฝ้า เข้ายาดี

จัดเป็นไม้ กลุ่มพะยอม หอมระเหย มักเอื้อนเอ่ย เขยชม สมศักดิ์ศรี
กล่าวถึงไว้ มากมาย ในวรรณคดี รามเกียรติ์ และที่ ลิลิตพระลอ

มีประโยชน์ มากมาย ใช้แซมผม อีกดอมนม ลมวิงเวียน อาเจียนหนอ
ดอกก็งาม อร่ามใจ ใคร่เคลียคลอ นวลล่อ ขอเคียงใจ ในลำดวน

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

หอมรัญจวนลำดวนงามยามอวลกลิ่น รวยระรินถวิลเจ้าเกล้าคลอหา
ยามอยู่ใกล้ได้อุ่นละมุนตา แม้นิทร่าฝันถึงคณีนาง

กลีบดอกงามทราชมเชยเคยทัคหู เจ้าหอมอยู่ดงงามยามฟ้าสาง
แนบอกรุ่นอ่อนนักรักไม่จาง โอบน้อมนางกอดไว้แนบใจตน

ชื่อลำดวนหรือหอมนวลชวนให้ชื่น ราเริ่งรื่นดอกบานหลังผ่านฝน
ยามลมหนาวกราวมาช่างน่ายล กลีบร่วงหล่นลงดินผินเก็บมา

ดอกเจ้าเอ๋ยกลีบเหลืองเมเหลืองสวย งามเต็มด้วยขาวนวลชวนฝันหา

ล้าควนขาวพราวใส่วิไลตา ช่างมีค่าแม่ป่วยไข้ได้ใช้กัน

แม่ต้นสูงดอกบานกลิ่นหวานชื่น

ยามค่ำคืนตื่นตาพาให้ฝัน

สายลมโชยพริ้วพราวใต้แสงจันทร์

จูงมือกันเดินเล่นเป็นสุขใจ

อัญชลี ณ เชียงใหม่

ต้นล้าควนจากกันทรลักษณ์

จากญาติที่สนิทน้ามามอบให้

อนิจจาสิบปีที่ผ่านมาไป

ก็ยังไม่มียดอกแต่แม่สักครั้ง

ฉันเฝ้ารอใฝ่ฝันวันที่ออก

ไม่ท้อหรือใจนี้ยังมีหวัง

แม่บ่าใบงามขจีที่ประดั่ง

แต่ยามนั่งใต้ล้าควนชวนสุขจริง

หันไปชมกลีบล้าควนอวลกลิ่นหอม

เทียบอบหอมรสร้อยยอร้อยยิ่ง

รอดอกเหลืองล้าควนคงคงพราวพริ้ง

อยากแอบอิงคนชื่อชื่อ..ล้าควน

ชุลีรัตน์ สวัสดิ์

ดอกล้าควนชวนให้ใจคิดถึง

ใครคนหนึ่งซึ่งรักเป็นนักรหนา

ใครคนนั้นที่ฉันคอยให้เขามา

ล้าควนจำบอกอีกที่พี่นี่รอ(ชุลีรัตน์)

น้องอยากรู้ว่าที่ไหนไซ้ไหนเล่า

รอที่แก่นั่นแหละหนามาเร็วหนอ

ไปหลายครั้งแต่ก็ยังให้นั่งรอ

ยี่สิบเจ็ดกรกฎาก็จะขอรอดต่อไป

ถึงตอนนี้เห็นทีต้องเฉลย

ล้าควนเอยเจ้านั้นสำคัญไฉน

จึงต้องรอร้อรออะยังไฉ

เพื่อนเค.ยู.ไซ้ใครน้องล้าควน

เป็นไม้ในวรรณคดีสี่เหลืองสวย หอมระรวยดอกไม้ไรรินนามงามดินร่วน
เย็นระรินชื่นใจนอกถิ่นลำควน ช่างเขี้ยวชวนให้ซึ่งตรึงติดตา
มาวันนี้มีลำควนไว้สองต้น ใบเรียวมนที่ยาวนั้นเป็นมันหนา
เฟ้ารคน้ำพรวนดินตามเวลา หวังไว้ว่าวันหนึ่งดอกออกได้ชม
วันหนึ่งนั้นฉันเข้าใจไม่เร็วหรือ กว่าจะออกดอกนับสิบปีที่น่านสม
ก็จะคอยรอวันนั้นได้เด็ดดม มาเชยชมดอกไม้ลำควนสี่เหลืองนวล

จตุพร สุวรรณปากแพรก

ลำควนงาม ยามมีดอก ออกพรั่งพรู ไม้งามหรู มาตัดหู ก็ดูสวย
นำมาร้อย เรียงรายยาว สาวลำรวย ดอกนี้ช่วย ให้งามงด สดใสดี
อันนารี มีดอกไม้ไว้ข้างกาย ผมสยาย ปลายปลิว เป็นทิวสี
หอมระริน ชื่นใจ หาใดมี ไม้ดอกไม้ น่าสงวน ลำควนงาม
กลีบลำควน ขนมหวาน น่านานยิ่ง อร่อยจริง หอมไปทั่ว ทุกเขตขาม
มอบลำควน กลีบนี้แก่ แม่่งราม อยากติดตาม ไปถึงถิ่น กลิ่นลำควน

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ดอกไม้ลำควนชวนใจฝืนใจมันนัก อยากพุ่มพักตัวเจ้าเกล้าเคลียดสอง
ยามใกล้ชิดสนิทกันฉันลำพอง อยากประคองเจ้าไว้ในอ้อมใจ
กลิ่นหอมหวานเขี้ยวชวนฤทัยยามใกล้ชิด แนบสนิทเนียนวลชวนสดใส
หอมระรินชื่นอารมณ์สุขสมใน ดวงฤทัยยามดมดมหอมกรุ่นดี

กลีบดอกเจ้าอวบอูมมีหกกลีบ ดูไม่ลึบแต่หนารูปสามเหลี่ยมนี้

วงนอกในอย่างละสามกลีบมี มองดูดีสวยเด่นเห็นสวยงาม

สรรพคุณของเจ้าเรารู้ว่า บำรุงกายให้แกร่งคนเกรงขาม

บำรุงโลหิตบำรุงหัวใจได้ทุกยาม สรุปลความงามเจ้ามากคุณค่าน่าปลุกดี

อานนท์ สรวิสูตร

ดอกลำควน ชวนฝัน รัญจวนจิต เจ้าพิชิต ใจฉันทัน ฝันสุขสม

ดอกเจ้าสวย รวยกลิ่นหอม น่าคอมคม อยากชื่นชม ใจร่มรื่น ชื่นดวงแด

เฝ้าศึกษา หาความรู้ อยู่นานโข ไซ้คุยโว โอ้อวดนั้น ว่าฉันทแน่

ถามอาถู คุ่ออีกไซ้ไร ไม่ผันแปร มุ่งมั่นแท้ แน่แนวนั้น ฉันทคิดไว้

อยากจะปลุก ต้นลำควน ชวนชื่นนี้ หน้าบ้านมี ที่ว่างหนอ พอปลุกไหว

คิดจะปลุก นานแล้วหนอ ขอทำใจ ยังไม่ได้ ปลุกเลยเล่า เจ้าลำควน

รอปลุกนั้น ฉันทศึกษา รายละเอียด ไม่เคร่งเครียด ไม่เกียจคร้าน หมั่นสืบสวน

รู้มากแล้ว แจ้วจริงนั้น ฉันทบทวน ดอกลำควน ชวนชื่นนั้น ฉันทรู้ดี

อีกชื่อหนึ่ง เรียกกันหนา ว่า”หอมนวล” ดอกลำควน ควรรู้นั้น ฉันทสุจี

สรรพคุณ ลำควนหนอ ก้อมากมี เป็นยาดี มีมากเหลือ เพื่อนั้น

อันสรรพคุณ ดอกลำควน ชวนให้คิด ให้มีมิตร คิดดูเอา ฉันทเล่าขาน

ใช้เป็นยา สมุนไพรร ของไทยนั้น หลายขนาน นั้นหนา น่าสนใจ

ดอกแห้งไซ้ไร ใช้เป็นยา บำรุงหนอ กำลังก้อ พูนเพิ่ม ทั้งเสริมให้

เลือดดีแน่ วิงเวียนนั้น มันผ่อนคลาย บำรุง(หัวใจ) ไอแก่ได้ ไซ้หายนั้น

ไต่ลำควน สองต้นน้อย ค่อยเลี้ยงไว้
คิดจะปลุก สุขนั้นหนอ ก้อมาปล้น

ด้วยน้องชาย ให้มานั้น ฉันสุขสันต์
ที่หน้าบ้าน ฉันนี้หนอ รอลำควน

โกวิท ธีรวิโรจน์

ทุกข์มาเยือน เพื่อนเอ๋ย ไม่เคยคิด
ท่อมสามครา มาสามครั้ง นั่งคร่ำครวญ

น้ำท่วมมิด ลำควนนั่น ฉันกำสรवल
เจ้าลำควน ต้นน้อยหนอ รอ(โชค)ชะตา

น้ำท่วมหาย จากไปนั้น ฉันพบหนอ
ช่างทนทาน ตัวฉันนี้ ดีใจนา ปลายฝนหนา ข้าปลุกแน่ ไม่แซะเชื่อน

ปลุกแล้วซึ่ง ครึ่งปีแล้ว เพื่อนแก้วเอ๋ย
เจ้านี้หนั้น ฉันใกล้ชิด ไม่บิดเบือน

ฉันเฝ้าเซย ชมเจ้าเทียบ เปรียบเสมือน
ทั้งวันเดือน เป็นเพื่อนอยู่ ดูเจ้ามา

เจ้าผ่านฝน ทนแล้งหนา มามากหลาย
กระถางนี้ ที่จำกัด อดคัดตนา

ยังไม่ตาย โยทนอยู่ ดูแปลกหนา
ยังอยู่มา ได้นี้หนั้น ฉันทิ้งนั้ก

ปลุกลงดิน เตรียมดินนั้น มั่นใจหนออดคัด
ทิ้งรดน้ำ พรวนดินนั้น ฉันพร้อมนั้ก

ดูแลก้อ ไซ้ทำเล่น เห็นประจักษ์
ดูพร้อมพัก ปุ๋ยคอกไซ้รู้ ไล่ลงไป

โอ้ลำควน ชวนฝัน มั่นยืนต้น
กิ่งค้อมหุบ ใบหลุบลึบ ฟีบลงไป

ดูเหมือนคน ลั่นแรง เมียแขนงหน้าย
ไม่สดใส ดูไม่สวย ใกล้ม้วยมรณ

หวังไว้นั้น วสันต์นี้ มีความหมาย วาดหวังไว้ในจิตฉัน มันสังหรณ์
ลำควนน้อย ค่อยเติบโตใหญ่ ไม่ม้วยมรณธ์ รอคุดอน ลำควนนั้น มันเติบโต

ธรรมชาติ ลำควนนั้น มันโตช้า รู้แล้วหนา แต่ใจฉัน นั้นวิ่งโร่
ใจร้อนผ่าว จิตเร่าร้อน รอคุดอนโต จะมาไม้ สู่เพื่อนหนอ โปรดรอฟัง

โกวิท ธีรวิโรจน์

ดอกลำควนอवलกลิ่นรินรดใจ หอมละไมรวรื่นชื่นนาสา
ดอกน้อยน้อยลอยละลิวปลิดปลิวมา แเนบอุราพาสุขสมภิมย์รัก

กรองมาลัยลำควนมอบให้เจ้า พืคอยเฝ้าตามน้องปองสมัคร
หมายมาดมุงได้ชมโฉมนงลักษณ์ เฟื่องประจักษ์รักแท้แน่แก่ใจ

ดวงพร เดชกุลทอง

คือไม้ยืนต้น ทนใบเขียว เค้นตระหง่าน ดอกสะคราญ บานพริ้ว ห้อยตามกิ่ง
พราวเหลืองนวล ล้วนของใย หอมละไมยิ่ง อย่างอ้อยอิง ยืนพิงต้น ลื่นสุขใจ

รากแข็งแรง แผ่ไป ในไพรกว้าง ป้องกันชะล้าง จากฝน ที่ลื่นไหล
แตกต้นอ่อน จากรากได้ แม้กลางไพร นำปลูกใหม่ หรือปล่อยไว้ ก็งามดี
เป็นไม้งาม ประจำ จังหวัดศรีสะเกษ ประเทืองคามเขต ให้สดใส และสุขศรี
เป็นสัญลักษณ์ แทนผู้ สูงอายุนี้ เพรศฤดี ที่ได้ชม ลำควนงาม

กุศล คำเพราะ

ดอกเอี้ยเจ้าดอกลำควน ช่างหอมหวานชวนชื่นรื่นนาสา
หอมรวรินดังกลิ่นสุคนธา สุขุร่ายามเชยจิตติดตรึงใจ

ลำควนบานเป็นพุ่มกลีบงุ้มหนา งอโค้งมาคุดโคมโสมส่องใส
ดอกสีเหลืองเรืองอร่ามตามพงไพร เป็นทั้งยาสมุนไพรใช้ได้ดี

เป็นสัญลักษณ์เชิดชูผู้สูงวัย เป็นดอกไม้ประจำเมืองเรื่องศักดิ์ศรี
ของจังหวัดศรีสะเกษเศรษฐกิจดี เชิญชมที่สวน(สมเด็จพระศรีนครินทร์)เอย

อุไรรัตน์ ภาสกาภรณ์

ลมโชยเรื่อยเรื่อยมาเวลานี้ เจ้าลำควน ของพี่ ไปอยู่ไหน
ได้ยินเสียง เปรี้ยกมา หาดวงใจ ลำควนอยู่ ไม่ไปไหน นะพี่ยา
โอ้ลำควน เคยเห็น แต่เก่าก่อน ต้องจากจร ซ่อนเร้น ไม่เห็นหน้า
รักหนอรัก จำต้อง หักใจลา พี่ไม่มา นื่องระทม ชื่นขมใจ

ศกุนตลา ณ หนองคาย

เป็นไม้ในวรรณคดีสีเหลืองสวย
ส่วนภาคกลางมีเรียกบ้างดอกลำควน

หอมระรวยดอกงดงามหอมหวาน
กลิ่นเข้ายวนชวนให้ซึ่งตริงต้องตา

เป็นไม้พันธุ์ยืนต้นเล็กที่ตรงสูง
เป็นพุ่มกลมโตล้มพลิวปลิวไปมา

กิ่งก้านแผ่ดั่งนกยูงลำแพนหนา
เป็นไม้ป่าเบญจพรรณนั้นลำควน

สรรพคุณนั้นหนาอย่าให้บอก
ทำประโยชน์สารพันขอเชิญชวน

ใช้ทั้งดอกลำต้นผลหอมหวาน
มาปลูกต้นดอกลำควนคู่สักครา

มาวันนี้มีลำควนไว้สองต้น
เฝ้ารดน้ำพรวนดินตามเวลา

ใบเรียวมนที่ยาวนั้นเป็นมันหนา
หวังไว้ว่าวันหนึ่งดอกออกได้ชม

วันหนึ่งนั้นฉันเข้าใจไม่เร็วหรอก
ก็จะคอยรอวันนั้นได้เด็ดดม

กว่าออกดอกนับสิบปีที่นานสม
มาชมดมดอกลำควนหอมหวานเอ๋ย

จตุพร สุวรรณปากแพรก

๑๗ อังกฤษ

"สินสมุทรหยุดเก็บแก้วกาหลง ถวายองค์พระบุตรศรีสมุทร
นางเลือกเก็บอังกฤษกุหลาบซ้อน มาแซมจอนทักหนูให้กุมาร"

วรรณคดี : พระอภัยมณี

บทประพันธ์ : สุนทรภู่

สินสมุทร หยุดเก็บ แก้วกาหลง ถวายองค์ พระบุตรี ศรีสมร
นางเงือกเก็บ อังกาบ กุหลาบซ้อน มาแซมจอน ทัดหู ให้กุมาร(สุนทรภู่)

ดอกอังกาบ Barleria cristata อยู่หัวไร่ ปลายนา ตามป่าก่อ
ป่าดงดิบ ป่าเต็งรัง ป่าละเมาะ ชื่อจำเพาะ คือBlue bell barteria

ชื่อท้องถิ่น คันท้ง ทองระอา ทองระย้า ลืมเฒ่าใหญ่ ไม้พุ่มเตี้ย
ถิ่นกำเนิด เกิดในจีน และอินเดีย ฟอกเลือดเสีย ประจำเดือนค้าง สร้างธาตุไฟ

บำรุงธาตุ ขับเสมหะ บำรุงกระดูก พืชแมงป่อง แก้พิษงู ระบุไหล
แก้ปวดเมื่อย บั่นแอม เรื้อรัง สมุนไพร อังกาบ ประดับงาม

ดอกสีม่วง เหลืองขาว เร้าอร่า พรางพรางตา น่าชื่นชม โคมอร่าม
ต้นอังกาบ ปรับภูมิทัศน์ จัดสวนงาม ทั่วเขตคาม จำหน่าย ละม้ายจริง

ดอกต้อยติ่ง กับอังกาบ นับว่าคล้าย ผลแตกได้ ในยามเปียก เรียกต้อยติ่ง
เปียกไม่แตก คืออังกาบ รับทราบจริง นับเป็นมิ่ง มาลี ที่น่านอง

สถิตยพันธ์ุ ธรรมสถิต

อังกาบ ก้านชั่ง ทองระย้า ทองระอาหรือว่าลืมเฒ่าใหญ่
หรือว่าดอกอังกาบกานพลูไทย ต้อยติ่งคล้ายทองระย้าน่านิยม

ดอกอังกาบมีสามสีสวยดีหนอ เหลืองละออเรืองอร่ามงามสุดสม
ม่วงสดใสขาวพรางพรางช่างน่าชม คู่รรมย์ดอกไม้ไทยในทุ่งนา

ดอกอังกฤษไม้นี้ห้ามมีโทษ แต่ประโยชน์มากมายหลายอย่างหนา
ทำสวนหย่อมปรับภูมิทัศน์ได้สวยงาม ริมธารริมทะเลริมหาดทราย

ดอกใบรากอังกฤษนี้มีคุณค่า ใช้ทำยารักษาโรคทุกโรคหาย
แก้ระดูขัดขับปัสสาวะช่วยธาตุไฟ สมุนไพรอังกฤษจับจริงเอ๋ย

จตุพร สุวรรณปาแพรก

อังกฤษเอ๋ย ทรามเซย เจ้ารู้ไหม ดอกไม้ไทย ในอดีต ที่จี๊ดเจียน
ใช้เป็นชื่อ สาวงาม ตามมณฑลเชียร มัควนเวียน ตั้งชื่อนาม ตามไม้ไทย

สมัยนี้ เริ่มเปลี่ยนไป ไม้สวยสม ไม้นิยม ตั้งชื่อสาว รู้บ้างไหม
อาจเป็นเพราะ ค่านิยม ย่อมเปลี่ยนไป เลยไม่ใช่ ชื่อดอกไม้ กับโฉมตรู

อังกฤษไทย ไม้หนามแหลม มีสีเหลือง งามประเทือง ไม่มีกลิ่น แต่สวยหรู
อังกฤษนอก ไม่มีหนาม สวยน่าดู ดอกขาวหุรุ เขียวม่วงดี มีให้ชม

อังกาบนอก มีชื่อรอง ทองระย้า ชื่อต่อมา ก้านชั่ง ช่างงามสม
นิยมปลูก กันทั่วไป ไทยนิยม คนชื่นชม ทำยาได้ ไม้ดอกไทย

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ดอกอังกาบซาบซ่าสรณจิต เฟ่งพินิจงามจรูญเหมาะสม
ดอกม่วงขาวเหลืองประเทืองอารมณ์ แสนนิยมชมเจ้าเยาวมาลย์

ดอกอังกาบทราบไว้ในถิ่นกำเนิด อินเดียนเกิดจีนมีศรีสถาน
ไทยหาได้ทั่วไปมาช้านาน เดียวนี้พาลเพียงเห็นเป็นม่วงเดียว

สรรพคุณนั้นมันขับปัสสาวะ ฟอกโลหิตระดูสตรีไม่มีเสียว
บำรุงธาตุขับเสมหะจะดีเชียว ถอนพิษร้อนเดี๋ยวเดี๋ยวก็หายไป

ประโยชน์เจ้านั้นปลูกประดับ และใช้ปรับภูมิทัศน์ให้สดใส
ปลูกตำธารน้ำตกกริมทะเลไกล แสนสดใสปลูกเจ้าได้ปลูกกันดี

หากสตรีมีชื่อคืออังกาบ คงกำซาบดวงจิตไม่คิดหนี
คงตระกองกอดเธอไว้ในฤดี แม้ชีวิตนี้มอบไว้ให้เธอ(ดู)แล

อานนท์ สรวินสูตร

เจ้าอังกาบ โคมฉิน ยินแต่ชื่อ นั่งมโน ว่าคือ ต้นไม้ใหญ่
 แท้เจ้าเล็ก นิดเดียว เขียวระใจ สีเหลือง ขาว ม่วงไซรี ไคร่เต็ดคอม
 บำรุงธาตุ ดับพิษร้อน ถอนพิษไข้ นอกจากสวย แล้วให้ ดมกลิ่นหอม
 ทองระย้า ชื่อพาฝัน พลันนึกน้อม เจ้าสวยพร้อม หอมเสียจึ่ง อังกาบเอ๋ย

ศกุนตลา ณ หนองคาย

อังกาบดอกไม้งามนามไพเราะ ต้นนี้เหมาะปลูกไว้ในสวนศรี
 แต่งแนวรั้วประดับไว้ได้งามดี หลากหลายสีเหลืองม่วงขาวพราวชมพู
 เป็นไม้พุ่มใบคล้ายหอกมีดอกสวย รูปทรงกรวยแลสล้างช่างามหรู
 หากอยากรู้สรรพคุณเลิศลองเปิดดู ให้อาถูๆเกิดตอบจะชอบใจ

อุไรรัตน์ ภาสกานนท์

ดอกอังกาบ ทาบทา ทั่วนาไร่ เค่นกลางไพร ประดับบ้าน สะคราญทั่ว
ชมพู่ขาว วาม่วงเหลือง เลาะแนวรั้ว ไหวพลูรั้ว คราลมต้อง มองเพลินดี

อังกาบเมือง ทองระย้า ถาก้านชั่ง เพราะเหมาะดั่ง คุณค่า ประเสริฐศรี
ประโยชน์ใช้ รักษาได้ หากโรคมึ เป็นวิถี ครั่งโบราณ นมนานเนา

หญิงงามนาม อังกาบ เหมาะกาลก่อน มีอาจย้อน คืบกลับ ให้เหมือนเก่า
มาบัดนี้ โรคหาย คลายบรรเทา สั่งเคราะห์เอา คุณสารมี ในพฤษไพร

กุศล คำเพราะ

อังกาบงามสดสวยสีม่วงใส โดยทั่วไปใช้ประดับในสวนศรี
ทำเป็นรั้วแนวทางเดินดูเพลินดี ทั้งยังมีม่วงสลักขาวช่างพราวพรรณ

ดอกอังกาบสีขาวและสีเหลือง ช่างประเทืองชวนใจให้ใฝ่ฝัน
แต่บัดนี้สองสีหายากครัน คารดาชนั้นเห็นสีม่วงบรรเจิดงาม

ยาสมุนไพรใช้อังกาบอยู่หลายส่วน แก้วปดมวนระดูขัดจนเจ็บขาม
ถอนพิษร้อนแก้แอกเสบแก่นงราม ทั่วเขตคามรู้นามนี้ดีจริงเอย

ดวงพร เดชกุลทอง

ดอกอังกาบ สดสวยล้ำ มีสามสี ดอกขาวนี้ บริสุทธิ์ ผุดพ่องเหลือ
ดอกเหลืองหนอ สวยพรั่งพร้อม กลิ่นหอมเจือ ชมไม้เปื้อ ดอกม่วงเล่า เจ้าประเทือง

แดนอินเดีย และจีน ถิ่นกำเนิด

ถิ่นที่เกิด กำเนิดนั้น ไซ้ฝันเฟื่อง

พันธุ์สีม่วง พวงสวยหรู ครอบครอง

ไซ้ประเทือง เรื่องนี้ฉัน ฉันชอบบาย

พันธุ์ดอกเหลือง นั้นพบได้ ในไทยเหนือ

ดอกขาวก็หาไม่ยาก มีมากหลาย

สองพันธุ์นี้ มีชื่อเฟื่อง ทั่วเมืองไทย

สีม่วงไซ้ไร้ มีดาษดื่น ทั่วแผ่นดิน

ปัจจุบันนี้ ดอกสีเหลือง เรื่องรองเล่า

พร้อมดอกขาว เข้าไปไหน หายไปสิ้น

พบได้ยาก ลำบากแท้ แม่ยุพิน

หรือยอมสิ้น ให้ม่วงเล่า เข้าครองเมือง

ชื่อสามัญหรือ คือ PHILIPPINES VIOLET

บอกประเภท สีดอกไซ้ไร้ ไซ้ขาวเหลือง

วงศ์ ACANTHACEAE นี้หรู คู่เหลือง

ไซ้ฝันเฟื่อง เรื่องนี้ฉัน ฉันอ่านมา

อันชื่อวิทย์ คณิตฯหรือ ชื่อสังคม

จะเป็นลม ก้มกราบหนอ ขอผ่านหนา

คิดสับสน ปนกันมั่ว ปวดหัวนา

บอกเพื่อนยา เดียวกลอนนั้น มันเพี้ยนไป

(คน)เข้าใจผิด คิดสับสน ปนเปื้อน

มีพืชพรรณ นั้นเกิดอยู่ ดูเหมือนหลาย

ต้น”ต้อยต้ง” ชอบอิงแอบ แนบชิดใจ

หนีให้ไกล ไปให้ห่าง อังกาบนั้น

หลงเสน่ห์ เทใจให้ อังกาบหนอ
ขออิงแอบ แนบข้าง อังกาบนั้น

ต้อยตุงก้อ ไม่ขอสน คนใจมั่น
ทั้งคืนวัน มั่นเสมอ รักเธอจริง

โกวิท ชีรวีโรจน์

แดดยามเช้าฟ้าแจ่มแสงทองทาบ
หลากสีสันชูช่อล้อมพราย

ดอกอังกาบกลีบงามยามเฉิดฉาย
ขาวประปรายชมภูแซมให้แจ่มตา

อังกาบงามยามพิศติดใจเจ้า

คำบอกเล่าสมุณไพรใช้รักษา

ฟอกโลหิตปวดเมื่อยแสนเฉื่อยชา

หญิงสาวถ้าได้กินสิ้นโรคลม

เป็นไม้พุ่มประ โยชน์นี้มากทั้งรากต้น

ดอกใบล้วนคุณค่าพาเหมาะสม

ช่วยลดบวมถอนพิษนำชื่นชม

หากเป็นลมใช้ดอกม่วงไม่ลวงกัน

มีหลายชื่อก้านชั่งทองระย้า

ทองระอาถึ้มเผ่าใหญ่ให้รู้มั่น

ยามหน้าหนาวดอกบานปานตะวัน

เหมาะปลูกกันริมทางหว่างธารา

ตามริมธารป่าเขาปลูกเจ้าไว้

ตกแต่งให้สวยงามตามเชิงผา

ชมดอกบานหลากสีที่ต่องตา

งามนักหนาสุขสมเดินชมเพลิน

อัญชลี ณ เชียงใหม่

๑๘ ฅกูล

"พระนึ่กคنيعนางทางประพาส รุกขชาติทีใในสตาหมัน
พิกุล กรรณิการ์ สารพัน ดอกหล่นปนกันอยู่กลางทราย
สายหยุดโดยทะการะย้าย้อย อนุชาพลาางคอยสอยถวาย
พระทรงทัดตรีสชวนพระน้อางชาย มาชมไม้ให้สบายด้วยพึยา"

วรรณคดี : บทละครเรื่อง อีเหนา

ตอน ระเด่นมนตรีชมพรรณไม้ที่ถ้ำสตาหมัน

พระราชนิพนธ์ : พระบาทสมเด็จพะพุทธเลิศหล้านภาลัย

คิ่งนาง ทางประพาส

รุกขชาติ ที่ใน สตาทม้น

พิกุล กรรณิการั สารพัน

ดอกหล่น ปนกัน อยู่กลางทราย(อิเหนา)

ดอกพิกุล Minusops elengi

Family Sapotaceae

ชื่อสามัญ Bukal, Tanjong tree

Spanish cherry, และ Medlar

ชื่อท้องถิ่น ต้นหยง พิกุลทอง
ถิ่นกำเนิด ไทยอินเดีย ศรีลังกา

ดอกไทรทอง ชางดง พิกุลป่า
รวมพม่า อินเดีย อินโดจีน

ไม้ยืนต้น ขนาดกลาง ไม่ผลัดใบ
กลิ่นน้ำมัน หอมระเหย ร้าเพยภินท์

มีดอกออก จากซอกใบ ให้หอมกลิ่น
Cadinol, Diisobutyle ล้วนกลิ่นร้า

เป็นสมุนไพร หลายตำรับ ทักษะไทย
บำรุงจิต ชุ่มชื่นใจ ไข้ทุเลา

เกสรดอกไม้ พักดห่า เจ็ดและเก้า
มีเทพเจ้า สิงสถิต นิमितมนต์

ปลูกในบ้าน ด้านตะวันตกเฉียงใต้
ให้หญิงปลูก วันจันทร์ มั่นมงคล

ผู้อาศัย และนายบ้าน ระวังการผล
สิริผล จักดาลดล ล้นสุขทวี

สถิตย์พันธ์ ธรรมสถิตย์

พิกุลทองมองแล้วคิดถึงความหลัง
เวียนมาชมต้นพิกุลที่ข้างคู

เมื่อครั้งยังเป็นเด็กเล็กเล็กอยู่
ดอกร่วงพรูพราวพร่างพื่นชื่นยามยล

กรุ่นกลิ่นหอมดอกพิกุลหนุนนำให้
อีกทั้งยังเป็นต้นไม้มงคล

น้อมจิตใจคิดใฝ่ดีมีกุศล
ปลูกแล้วดลอายุให้ยิ่งยืนยาว

ไต้ร่มไม้พิกุลเย็นเป็นสุขนง
ฉันทอดอกมาร้อยเป็นมาลัยยาว

คอยพิทักษ์ให้ได้คลายร้อนหนาว
งามผ่องพรายยามคล่องรอบแขนคอ

เคยเห็นแม่สวมสร้อยทองลายพิกุล
นุ่งผ้าไหมลายพิกุลแม่ถักทอ

งามละมุนทองเนื้อแท้แน่นจริงหนอ
เป็นส.ว.นี้กับความหลังสุขจึ่งเลย

อุไรรัตน์ ภาสกานนท์

ชื่อต้นหยง นั่นก็คือ พิกุลแก้ว
เคยเก็บดอก ส่งให้กัน ฉันท้อเพื่อ

ยามสายแล้ว กิ่งพุ่ม จรุงเหลือ
ด้วยดอกเหลือ หล่นบาน นอกชานไป

พิกุลนี้ คุณย่าปลูก ลูกหลานเก็บ
ร้อยมาลัย กลิ่นอวลอาบ กำซาบใจ

เอามาเหน็บ ช่างหู ดูสวยใส
ถวายพระ รัตนตรัย ไว้บูชา

เย็นไต้ต้น ต้นหยง มงคลนี้
หอมตลบ เหมือนอวยชัย เทพให้มา

รู้สึกดี เหมือนมีเทพ คอยรักษา
รักนักหนา พิกุลนี้ ไม่มีลืม

ศกุนตลา ณ หนองคาย

ลำดวนนั้น ฉันทันถึง คณิงหา
รอชื่นชม ให้สมใจ อีกไม่นาน

หนึ่งคู่หนา ปลูกไว้ที่หน้าบ้าน
ฉันทันนั้น ฝันสุขสม ชมลำดวน

พร้อมกันนั้น ฉันทปลุกนี้ ที่ข้างบ้าน
พิกุล(หนูน)ส่ง มั่นคงอยู่ คู่ลำดวน
ลำดวนสวย รวยกลิ่น ประทินหอม
ดุจเพื่อนแพง แบ่งกันชม สวยสมดี
ลำดวนหนูน พิกุลส่ง ตรงมาที่
หอมพิกุล ลุ้นสนุก สุขใดเทียม

สองต้นนั้น พิกุลเจ้า ไว้เฝ้าสวน
ทั้งคู่ล้วน น่าชวนฝัน ของฉันนี้
พิกุลพร้อม น่าดมดม สมนกนี้
เปรียบกันนี้ สองเจ้านั้น มันทัดเทียม
ตัวฉันนี้ มีสุขไหน ใครว่าเยี่ยม
ลำดวนเปี่ยม ใครเทียมได้ ไซ้ฉันคุย

โกวิท ธีรวิโรจน์

ดอกพิกุลนี้มีหลายชื่อ
พิกุลเถื่อน แก้วกุน พกุลา(พกุล)

นามระบือคือพิกุลเขาลำเนาป่า
มะเมาะห์รา หาไกรทอง มองต้นหยง

เป็นไม้ต้นปลูกได้ในหลายภาค
เห็นได้บ่อยในวัดต้นมั่นคง

มีขนาดใหญ่ให้ไหลหลง
รักยืนยงพิกุลทองน้องแก้วกุน

ดอกเจ้าเล็กขาววลกลิ่นชวนฝัน
ไอ้พิกุลกลิ่นเคยหอมดอมละมุน

พอนานวันดอกร่วงกลิ่นหอมจุน
รักอบอุ้มพิกุลเขาลำเนาไพร

ดอกพิกุลให้ครุ่นคิดถึงเพื่อน
ที่ตอนเด็กเล่นไล่ตีวิ่งหนีไม้

พิกุลเถื่อนเพื่อนคนนั้นเขาอยู่ไหน
ยังจำได้ดอกพกุลบุญให้เจอ

ประโยชน์ของพิกุลนั้นมากมายนัก
เป็นน้ำหอมสกัดกลิ่นหอมเย็นเออ

เป็นที่พักนกจะมาเสมอ
อาจมีเจอปลูกในบ้านอายุนานยาว

จตุพร สุวรรณปากแพรก

ดรุณิยามแรกรุ่งนพิกุลหอม
หากยามใดปล่อยกายใจให้คนพาล

หมู่ภุมรเฝ้าไต่ตอมดอมน้ำหวาน
ไม่ช้านานพิกุลร่วงล่วงลงดิน

ดอกพิกุลละมุนละม้ายได้อารมณ์
กลิ่นหอมหวลยวนใจไกลสุดแดน

ช่างสุขสมชมดอกเจ้าเร้าใจแสน
น่าหวงแหวงน่าห้วงหาเอามาเคียง

ดอกพิกุลหรืออีกชื่อคือต้นหยง
ยามกลิ่นหอมลอยมาใกล้ให้สำเนียง

น่าลุ่มหลงรุ่มเร้าใจให้ส่งเสียง
อยากร้อยเรียงเสียงออกมา..ฮ้า..สวยจริง

ดอกพิกุลออกดอกเดี่ยวหรือกระจุก
มีน้ำมันหอมระเหยหอมระวิง

ดอกจะชุกชอกใบปลายกิ่งทิ้ง
ทิ้งหอมยิ่งหอมเย็นเย็นสบาย

สรรพคุณพิกุลนี้มีอยู่มาก
แก้โลหิตแก้หอบหืดอ่อนเพลียกาย

แก่นที่รากบำรุงหัวใจได้หลากหลาย
ไม่ผันผายใช้คลั่งเพื่อเจอแล้วดี

ดอกพิกุลนำมาใช้ถวายพระ
เนื้อไม้นำมาใช้ในพิธี

เพื่อที่จะบูชาพระพุทธรศรี
เครื่องดนตรีเฟอร์นิเจอร์พวงมาลัย(เรือ)

โบราณว่าพิกุลมีเทพเจ้าสถิตย์
เป็นมงคลกับผู้ปลูกถูกจุนเจือ

เพื่อลิขิตเสริมมงคลดลมากเหลือ
จะเอื้อมากหากได้ปลูกในวันเสาร์

ต้นพิกุลมีคุณเหลือเมื่อมาปลูก
กลิ่นก็หอมหวานเย็นเด่นไม่เบา

ไว้ให้ลูกได้ร้อยเล่นเป็นไม้เหงา
จ้้นพวกเราเอามาปลูกทุกคน

อานนท์ สรวีสูตร

พิกุลหอม หวานให้ ใจฮึกเหิม
กลิ่นมาไกล ไฉนเล่า เจ้าไม่มา

เริ่มประเดิม ถึงถิ่น ถวิลหา
ไอ้แก้วตา เธออยู่ไหน ไม่มาเจอ

พิกุลบาน หอมหวาน อีกนานไหม
มาพานพบ ประสบหน้า ไหมจ๊ะเธอ

เธอมีใคร ในดวงใจ ไม่รู้หรือ
สุขเสมอ คนรู้ใจ ได้พบพา

พิกุลร่วง โรยไป ให้ใจหาย
พิกุลไก่อ เพื่อนหายหน้า และหายตา

ยังมีวาย คลายคิดถึง คณิงหา
ไม่เห็นมา วันสังสรรค์ กันเช่นเคย

ศรีวัฒน์ สุวรรณ

ไต้ร่มต้นพิกุล กรุ่นกลิ่นหอม
ฝูงนกกาอาศัย เป็นชายคา

หมู่ภมรบินว่อน ร่อนไปมา
น่าเพลินตาสุขสม ชมพิกุล

ณรงค์ ศรีพุ่ม

หอมพิกุลต้นใหญ่ที่ใกล้โบสถ์
ใบไม้แห้งบอบบางคว้างลมปลิว

ระฆังแววเสนาะโสตมาแผ่วผิว
แว่วหวีดหวิวไผ่เสียดกอหยอกล้อกัน

พิกุลร่วงพราวพรายเต็มไต้ต้น
เหลือความดีคือหอมซึ่งตรึงใจนั้น

เหมือนดั่งคนค่อยลาลับดับลงนั้น
จะกี่วันยังอยู่ไม่รู้คลาย

ผ้าไหมลายดอกพิกุล

ร้อยพิกุลวางหน้าองค์พระประธาน
ขอพานพบธรรมสุขสันต์ในบั้นปลาย

ส่งสืบสานน้อมบูชามาถวาย
เป็นแสงฉายส่องสว่างทางชีวิต

ชูลีรัตน์ สวัสดิ์

ดุษฎะอองดาว คราวร่วง ลงพรมพื้น
ดอกพิกุล กรุ่นกลิ่น ต้นแถวทิว
บ้างเรียงเกาะ ห้อยงาม ตามกิ่งก้าน
ผลสุกแดง แฝงกิ่ง ทิ้งลงมา

ดารดาษดื่น ตื่นตาชม ลอยลมปลิว
นวลดอกจิว ดูอร่าม ดุจทองทา
ลมพัดโบก โยกสะท้อน เขียวใบหนา
เอมอร่า คราชิม รสหวานมัน

เก็บดอกน้อย ร้อยเรียง มาลัยรัก
จักถนอม กล่อมขวัญ รักนิรันดร์

ใคร่ครวญจัก มอบน้อม ปองรักมั่น
ตราบชีวิต มลาย มิกลายคืน

กุศล คำเพราะ

นั่งดูจันทร์แจ่มจ้านภาว่อง	เมฆลอยฟ่องกระจายอยู่เป็นหมู่ขาว
ดาวสองดวงเคียงคู่อยู่แพรวพราว	แสงสกาวิไสเหมือนใจเรา
พระพายพัดแผ่วเอื่อยระเรื้อยล่อง	เสียงขลุ่ยร้องลำนำใจรำเหงา
มีเจ้าทวยเป็นเพื่อนเตือนใจเรา	ค่อยห่างหายคล้ายเศร้าย้ำแรมรา
ยามลมพัดพริ้วพราวใบไม้ล่อง	ให้แสนหวังดวงใจอาลัยหา
ดอกพิกุลโชยกลิ่นระรินมา	เหมือนน้องนางบ้านนาพารำพึง
พิกุลร้อยสายสวยด้วยมือเจ้า	หอมรุ่มเร้าเสน่ห์ให้คิดถึง
ดอกขาวนวลชวนพิศให้ติดตรึง	ครุ่นคิดถึงวันหวานที่ผ่านมา
พิกุลทองผ่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เจ้า	โปรดได้เฝ้าปกปักและรักษา
ร่มเงาได้ร่มเย็นเป็นบุญญา	หลับนิทราหอมกลิ่นเจ้าเฝ้าชวนชม

อัญชลี ณ เชียงใหม่

ดรณิยามแรกรุ่นพิกุลหอม	หมู่ภมรเฝ้าไต่ตอมดอมน้ำหวาน
หากยามใดปล่อยกายใจให้คนพาล	ไม่ช้านานพิกุลร่วงลงดิน

สุพัฒน์ อรรถธรรม

พิกุลหอมอ้อมอวลหวานไปทั่ว เย้ายวนยั่วพัวพันเฝ้าฝันหา
แม่พุ่มพวงดวงชีวันขวัญสุดา โปรดออกมาอย่าหน่ายแห่งแคลงใจเลย
บรรจงเก็บดอกพิกุลที่โรยหล่น รอบโคนต้นวนร้อยเรียงเคียงแขนง
แบ่งให้เจ้าวางข้างหมอนไว้ชื่นเชย หอมน้กเอยพาฝันดีถึงพี่ชาย

ดวงพร เดชกุลทอง

พิกุลแก้วเก็บเกล้าไว้มวยผม เคยดอมดมชมชื่นใจหาใดเหมือน
ภาพความหลังครั้งกระนั้นอันลางเลือน พิกุลโรย..ไปรยเกลื่อน..เลื่อนลอยไกล..

เอี่ยมศรี พงศ์พรรัตน์

